

OBSAH.

Úvod.

Moderní ideje o rovnosti a psychologické základy historie.

Původ a rozvoj ideje rovnostní. — Jaké jsou její důsledky. — Co si její užití již vyžádalo. — Nynější její vliv na davy. — Problémy, o nichž se v této knize pojednává. — Hledáme hlavní činitele ve všeobecném vývoji národů. — Jsou příčinou vývoje zřízení? — Nemají prvky každé civilizace: zřízení, umění, názory atd. jisté psychologické základy, zvláštní pro každý národ? — Náhoda v dějinách a zákony trvalé str. 5

Kniha první.

Psychologické znaky ras.

Kapitola I.: Duše ras.

Jak přírodopytci třídí druhy. — Jejich method užití jeme při člověku. — Jaké nedostatky má nynější třídění lidských ras. — Základy psychologického třídění. — Střední typy ras. — Jak je můžeme pozorováním stanoviti. — Fyziologičtí činitelé, kteří určují střední typ rasy. — Vliv předků a bezprostředních rodičů. — Všichni jedinci rasy mají společnou psychologickou půdu. Nesmírný vliv vyhaslých generací na generace nynější. — Mathematické poměry tohoto vlivu. — Jak se hromadná duše rozšiřovala z rodiny do vesnice, do města a do provincie. — Město má své výhody i nebezpečí podle toho, s které stránky se na ně díváme. — Za kterých okolností jest nemožno, aby se utvořila hromadná duše? — Příklad na Itálii. — Jak přirozené rasy ustoupily rasám historickým str. 11

Kapitola II.: V jakých mezích jest charakter ras proměnlivý?

Zdá se jako by charakter ras byl pravidelně proměnlivý a nikoli stálý. — Co jest příčinou takové domněnky? — Základní znaky se nemění, a mění se toliko podružné znaky. — Psychologické znaky přirovnáváme ke kmenovým a proměnlivým znakům živočišných druhů. — Prostředí, okolnosti, výchování působí toliko na nahodilé psychologické znaky. — Možnosti charakteru. — Příklady z různých dob. — Lidé Hrušovlády. — Čím by se byli stali za jiných dob. — Jak charakteristické znaky národa trvají i přes převraty. — Rozličné příklady. — Závěr str. 19

Kapitola III.: Psychologická hierarchie ras.

Psychologické třídění se zakládá stejně jako třídění anatomické na tom, že konstatujeme malý počet kmenových a základních znaků. — Psychologické třídění lidských ras. — Prvotné rasy. — Nižší rasy. — Střední rasy. — Vyšší rasy. — Psychologické prvky, jichž seskupení připouští toto třídění. — Které prvky mají největší důležitost. — Charakter. — Morálka. — Rozumové vlastnosti možno poznamenati vychováním. — Vlastnosti charakteru jsou kmenové a jsou neměnitelným prvkem každého národa. — Jejich úloha v dějinách. — Proč se nemohou rozdílné rasy pochopiti a proč nemohou míti na sebe vliv. — Proč nemůžeme provésti, aby nižší národ přijal vyšší civilisaci str. 23

Kapitola IV.: Jak se individua a rasy postupně odlišují.

Nerovnost mezi rozličnými individui rasy jest tím větší, čím jest rasa vyšší. — Duševní rovnost všech individuí u nižších ras. — K odhadnutí rozdílů, jež dělají rasy, musíme přirovnávati nejvyšší vrstvy a nikoli vrstvy střední. — Postup civilisace směřuje čím dále tím k většímu rozrůžňování individuí a ras. — Důsledky tohoto rozrůžňování. — Které psychologické příčiny brání přílišnému rozrůžňování. — Rozličná individua vyšších ras se velice liší inteligencí, avšak velmi málo charakterem. — Jak se dědičnost snaží přiváděti individuální přednosti stále k střednímu typu rasy. — Anatomická pozorování, jež potvrzují postupné psychologické rozrůžňování ras, individuí a pohlaví str. 31

Kapitola V. Jak se tvoří historické rasy.

Jak se utvořily historické rasy. — Které podmínky dovolují různým rasám splynouti a utvořiti rasu jedinou. — Jaký vliv má počet individuí, jež mají splynouti, nestejnost jejich charakterů, prostředí atd. — Výsledky křížení. — Příčiny veliké inferiority míšenců. — Pohyblivost nových psychologických znaků utvořených křížením. — Jak nabudou tyto znaky konečně stálosti. — Kritické periody v dějinách. — Křížení jest podstatným činitelem při tvoření nových ras a zároveň mocným činitelem v rozkladu civilisací. — Důležitost kastovní vlády. — Vliv prostředí. — Prostředí může působiti jenom tehdy, když se nové rasy, které svým křížením rozloučily znaky předků, ještě tvoří. — Na staré rasy prostředí už nemá vlivu. — Rozličné příklady. — Většina evropských historických ras jest ještě ve procesu tvoření. — Politické a sociální důsledky. — Proč perioda tvoření se historických ras brzy pomine str. 38

Kniha druhá.

Jak se psychologické znaky ras projevují v rozličných prvcích jejich civilisací.

Kapitola I.: Rozličné prvky civilisace jakožto vnější projev duše národa.

Prvky, z nichž se civilisace skládá, jsou vnějšími projevy duše těch národů, kteří je stvořili. — Důležitost rozličných prvků se od národa k národu mění. — Umění, literatura, zřízení atd. hrají dle jednotlivých národů základní úlohu. — Příklady, jež nám podávají za starověku Egypťané, Řekové a Římané. — Rozličné prvky civilisace mohou se rozvíjeti nezávisle od celkového postupu civilisace. — Příklady, které nám podává umění. — Co umění vyjadřuje. — Jest nemožno nalézt v jediném prvku některé civilisace měřítko jejího niveau. — Které prvky zajišťují národu superioritu. — Z filosofického stanoviska velice nízké prvky mohou býti sociálně velice platny str. 45

Kapitola II.: Jak se přepodobují zřízení, náboženství a jazyky.

Vyšší rasy a rovněž i rasy nižší nemohou náhle přetvořiti prvky své civilisace. — Opak toho vidíme na náro-

dech, již přijali jinou víru, jazyk i umění. — Japonsko. — V čem jsou tyto změny jen zdánlivé. — Budhismus, brahmanismus, islam a křesťanství podlehly hlubokým proměnám podle toho, které rasy je přijaly. — Kterým změnám jsou podrobena zřízení a jazyky podle ras, které je přijmou. — Jak slova, která se v různých jazycích považují za slova sobě odpovídající, vyjadřují velice nepodobné ideje a způsob myšlení. — Proto jest nemožno z některých jazyků překládati. — Proč se zdá někdy v dějepisných knihách, jakoby civilisace národa podléhala hlubokým změnám. — Meze vzájemného vlivu rozličných civilisací. str. 55

Kapitola III.: Jak se přepodobuje umění.

Principů v předešlé kapitole vyložených užijeme při studiu, jak se vyvíjela umění východních národů. — Egypt. — Náboženské ideje, z něhož vyplývají jeho umění. — Čím se jeho umění stala, když byla přenesena k různým rasám: Etiopům, Řekům a Peršanům. — Původní inferiorita řeckého umění. — Jeho pozvolný vývoj. — Přijetí a vývoj řeckého, egyptského a assyrského umění v Persii. — Proměny, jimž umění podléhá, jsou závislé na rase a nikterak na náboženských názorech. — Příklady toho nám podávají velké proměny, jimž podlehl arabské umění podle jednotlivých ras, které přijaly islam. — Při zkoumání počátků a vývoje umění indických užijeme svých principů. — Indie i Řecko čerpaly z týchž pramenů, avšak pro různost ras dospěly k uměním naprosto si nepřibuzným. — Architektura v Indii podlehla nesmírným proměnám podle ras, které tam bydlí, i přes to, že mají podobné náboženské názory. str. 67

Kniha třetí.

Historie národů jest důsledkem jejich charakterů.

Kapitola I.: Jak zřízení vyplývají z duše národů.

Historie národa vyplývá vždycky z jeho duševního složení. — Rozličné příklady. — Jak francouzská politická zřízení vyplývají z duše rasy. — Jak se pod zdánlivou měnlivostí skrývá skutečná neměnnost. — Naše nejrůznější politické strany spějí pod rozličnými jmény za stejnými politickými cíly. — Jejich ideálem jest vždycky centralisace

a zničení iniciativy jednotlivcovy ve prospěch státu. — Jak provedla francouzská revoluce toliko program bývalé monarchie. — Ideál anglosaské rasy proti ideálu latinskému. — O iniciativě občana, nahražené iniciativou státu. — Zřízení národů vyplývají vždycky z jejich charakteru . . . str. 85

Kapitola II.: Předcházejících principů užijeme při srovnací studii vývoje Spojených států amerických a španělsko-amerických republik.

Anglický charakter. — Jak se utvořila americká duše. — Přikrost výběru jest způsobena existenciálními podmínkami. — Nižší prvky nezbytně mizí. — Černoši a Číňané. — Proč Spojené státy prospívají, a proč španělsko-americké republiky upadají, ačkoli mají stejná politická zřízení. — Nezbytná anarchie ve španělsko-amerických republikách jest důsledkem inferiority charakteristických vlastností rasy str. 90

Kapitola III.: Jak se pozměňuje historický vývoj národů, porušili se duše rasy.

Vliv cizích prvků přetvořuje ihned duši rasy a následkem toho její civilisaci. — Příklad na Římanech. — Římská civilisace nebyla zničena vojenskými vpády, nýbrž pokojným vnikáním barbarů. — Barbaři nikdy neměli úmyslu zničit císařství. — Jejich vnikání nemělo ráz výbojů. — První frančtí náčelníci pokládali se vždycky za úředníky ve službách římského císaře. — Šetřili vždycky římské civilisace a zamýšleli v ní toliko pokračovati. — Teprve po VII. stol přestali barbarští náčelníci v Gallii považovati císaře za svého vládce. — Úplná proměna římské civilisace nebyla důsledkem zkázy, nýbrž důsledkem toho, že nová rasa přijala starou civilisaci. — Nynější vnikání cizinců do Spojených států. — Toto vnikání připravuje občanské zápasy a rozdělení Spojených států na nezávislé a na sebe sočící státy. — Vnikání cizinců do Francie a důsledky toho str. 100

Kniha čtvrtá.

Jak se pozměňují psychologické znaky ras.

Kapitola I.: Jakou úlohu mají ideje v životě národů.

Počet vřdčích idejí každé civilisace jest velice malý. — Rodí se velice zvolna a také velice zvolna zanikají. — Ideje

působí na chování, až když se proměnily v city. — Potom tvoří část charakteru. — Pomalému vývoji idejí jest děkovati, že civilisace mají jistou stálost. — Jak se ideje uchycují. — Uvažování na ně téměř nijak nepůsobí. — Vliv ujišťování a vážnosti. — Úloha přesvědčenců a apoštolů. — Jak se ideje kazí, když se dostanou mezi davy. — Všeobecně uznaná idea působí brzo na všechny prvky civilisace. — Díky společným idejím mají lidé každého věku jisté množství průměrných pojmů, které je činí myšlenkami i skutky velice podobnými. — Jho zvyku a mínění. — Jho se ulehčuje jen za kritických dob v dějinách, když staré ideje už ztratily svůj vliv a nejsou ještě nahrazeny jinými. — Toliko v kritické době jest dovolena diskuse jednotlivých mínění. — Dogmata se udrží toliko tehdá, nejsou-li podrobena diskusi. — Jakmile národové změnili své ideje a dogmata, musí ihned také změnití svou civilisaci . . . str. 107

Kapitola II.: Úloha náboženských názorů ve vývoji civilisace.

Převážný vliv náboženských idejí. — Byly v životě národů vždycky nejdůležitějším prvkem. — Většina historických událostí, jakož i politických a sociálních zřízení vyplývá z náboženských idejí. — S novou náboženskou idejí se rodí vždycky nová civilisace. — Moc náboženského ideálu. — Jeho vliv na charakter. — Obrací všechny snahy k témuž cíli. — Umělecké, politické a literární dějiny národů jsou dítětem jejich náboženských názorů. — Í nejmenší změna v náboženských názorech národa má za následek celou řadu proměn v jeho životě. — Rozličné příklady . . . str. 120

Kapitola III.: Úloha velikých lidí v dějinách národů.

Veliké pokroky každé civilisace byly vždycky provedeny nečetnou elitou vynikajících duchů. — Vlastní podstata jejich úlohy. — Představují soubor všeho úsilí rasy. — Příklady, které nám podávají veliké objevy. — Politický význam velikých lidí. — Stělesňují hlavní ideál své rasy. — Vliv velikých halucinovaných lidí. — Geniální vynálezci přetvořují civilisaci. — Fanatikové a halucinování tvoří historii . . . str. 125

Kniha pátá.

Rozklad charakteru ras a jejich úpadek.

Kapitola I: Jak blednou a hasnou civilisace.

Jak se rozpadávají psychologické druhy. — Jak se mohou náhle ztratiti dědičné náklonnosti, jejichž utvoření vyžadovalo věků. — Aby se národ pozdvihl k vysokému stupni civilisace, jest k tomu potřebí velmi dlouhého času a někdy s něho sestoupí za dobu velmi krátkou. — V úpadku národa velice působí, poklesne-li jeho charakter. — Až po dnešní doby se všichni národové rozpadli stejným způsobem. — Příznaky úpadku, jež vidíme na některých národech latinských. — Egoismus se rozvíjí. — Iniciativa a vůle se umenšuje. — Charakter a morálka upadá. — Nynější mládež. — Snad má na ni vliv socialismus. — Nebezpečí a síla socialismu. — Jak socialismus přivede civilisace, které se mu poddají, zase k docela barbarským tvarům vývoje. — U kterých národů asi zvítězí . . str. 133

Kapitola II: Obecné závěry . . . str. 146
